

— Ugy örült neki, kérem, ugy nevetett — ujságolta egy szerencsétlen druszája, a kinek megmaradt félszemét kötés takarta. — Hát még annak hogy örül majd, a mikor én látok.

Ebben az örömben, sajna, nem lett a fenséges urnak része.

A második osztályt s a félrecső harmadikat is gyakran látogatta, minden zugot, a hol súlyos beteg feküdt. Ismerte a járást. Egyszer vele jött a fia, maga vezette, jobban értette, mint az inspekciós orvos, a ki csak a saját osztályán tudott minden fontosabb esetről. Mi kötözön, mütön ritkán láttuk, félt, hogy megakasztja a munkát, eltereli a figyelmet. Annál többet hallottunk róla. A kötöző a kórház szíve, ott találkoznak egymással a betegek, a kik sérüléseik neme szerint oszlanak szét az osztályokon. Két szomszédos asztalon, vagy a földön egymás mellé helyezett hordágyakon kezelésre várva, elújságolják egymásnak az apró eseményeket.

— De jó nektek — szól a másodosztályos az egyesbelihez. — Hozzátok mindég bemegy a huszára miatt, pedig az tulajdonképpen közénk való, a tizenhatosba.

— Már pedig az nálunk marad, hiába irigykedtek — volt a felelet.

Nem is volt okuk rá a második osztályon sem, az amputáltak különös kegyeltjei voltak. Egy ízben boldogan mesélték, hogy a Nyilas Gyulának, meg a Jakab bácsinak 100—100 koronát adott a kir. herceg. A cigány is ott feküdt, a ki a hegedűt kapta. A fenséges ur megkérdezte, tud-e muzsikálni. Tudna, ha volna min. Másnap ebéd után bejött ismét, mögötte egy katona a hegedűtökkel. Később újból felkereste, meghallgatta, hogy játszik.

A kötözöben hallottam azt is, a mint egy beteg panaszkodott a társának, hogy nyomorognak odahaza, nem kapják meg rendesen a segélyt, a jegyző régi haragosa, bizonyosan azon mulik.

— Nem szokott hozzátok bejárni a József? — kérdezte a tapasztaltabb szomszéd.

— De jön. Most pláne, hogy rosszul van az Egei bácsi.

— Hát akkor szólj neki. De ne cifrázd, azt nem szereti. Csak úgy, a hogy nekem mondtad, ezt ő majd fölírja. Az már annyi, mintha megkapta volna, a mi dukál.

Harmadnap megkérdeztem a panaszost, szölte a fenséges urnak?

— Szöltam, kérem, ott volt a tanár ur is, mindjárt felírták. Oszk azt mondta a fenséges József, ugy irjanak, hogy ő majd megkérdi, hogy dült el a dögöm. Irjam is már az asszonynak, nyugodjék meg, rendbe gyün minden, megsegíti a magyar embert a József.

Utóljára akkor hallottam, hogy emlegették, a mikor nem jött. A Magyaros alján a barakkban vártuk. Reggel keresztülvutazott a völgyön ki a rajvonalba. Visszajövet bizonyosan benéz. A betegek izgatottan készültek egész nap. Rosszul voltak, két napja sérültek, a friss seb lüktet, ég, az idegzetük is megviselt ilyenkor. Mégse igen jajgattak, tulságosan elfoglalta őket a várakozás. A kir. hercegről beszéltek, volt köztük néhány fiatalabb gyerek, a ki még nem ismerte, az idősebbek legtöbbször már az Isonzónál is járt, mind egyikük tudott róla valami színes, meleg apróságot, egy-egy töredékét a József-legendának, mely véráztatta harcúterén kelt, s békés vasárnap délutánokon fűzik majd tovább, a violás kertek alatt, magyar falvak derült, nyári csendjében.

Multak az órák, alkonyodott, nehezebben szakadt a szó a kiszáradt, lázas ajkalkról. — De soká jön — sóhajtottak itt is, amott is. Végre zakatol az autó, a ki teheti, kingrik ágyából, az ahlakhoz fut. Már befordult a hídnál a nagy szürke gép.

— Ő az, látod, jobbfelől?

Közeledik, lassít, most rögtön megáll.

Nem tovább megy.

Csalódottan vándorog ki ki vissza a helyére.

— Ti legalább láttátok — sóhajtott feléjük az egyik ágyból egy tegnapi operált beteg.

Fáradt, nehéz szomorúság terjeng a barakk-szobában. A hegyvidék hirtelen esteledésében nyögés, jajgatás kél. Mindenkinék fáj most, lüktet, szaggat a sebe, a melyről megfeledkezett, a meddig várta a József-ét.

Egy budai ház története.

— Özvegy Janisch Vilmosné örökösél. —

A budaiak régen láttak ilyen szép temetést. Az udvaron, a virágzó leander-erdőben volt felállítva a ravatal, gyönyörű érczoporsó rajta, benne egy hirtelen elnemt nénikével, a ki felett a pap megható gyászbeszédet mondott. Még énekeltek is a májusvégi temetésen, mielőtt a halottat feltették a négyiovas gyászhintóra, a mely méltóságjeljes lassúsággal indult el a Batthyány-utca 55. számú házból és meg sem állott a kerepesi-úti temető egy elsőosztályú sírhelyénél.

Ideérve már elfogyott úgyszólván a gyász-nép teljesen; a sírhoz nem kísérte az elhunytat csak a budai ház mélyen sujtott házmesternéje, Kisfalvi Albert Rezső doktor budapesti ügyvéd és Rosenzweig Adolf doktor budai orvos. Ők hárman. A házmester sem jöhetett el, mert katona, holott biztosan ő is szeretett volna egy utolsó rögtön vetni elhunyt háziasszonyának koporsójára, a kit úgy hívtak, hogy özvegy Janisch Vilmosné és élt 85 évet. Ez állott a koporsóján is, szép és drága aranyozott betűkkel.

Kisfalvi A. Rezső ismert budapesti ügyvéd, keresett kriminálista. Nagyon rokonszenves kis emberke, a ki már esztendőkkkel ezelőtt megjósolta ismerőseinek, hogy lesz ő még egyszer gazdag ember, nagyon gazdag. A törvényszéken évvédtek is vele:

— Doktorám, talán valami amerikai nagybácsi?

Holott Kisfalvi ügyvéd a hagyományos kemény sárga kalapjában nem úgy festett, mint a kinek az oceánon túlról van valami várni valója. De a maliciózus kérdésekre csak mosolygott.

— Budai nagynéni — szökte volt mondani és azzal a biztossággal, mint a ki tudja, hogy a ki utó jára nevet, az legjobban nevet.

Holott a doktorka öz. Janisch Mária temetésén nem is nevetett, mélyen meg volt hatva: ő is csakugy, mint Rosenzweig orvos és vigasztalhatatlanok voltak. Nem csoda, az egyiknek a legrégibb kliense, a másiknak a legrégibb betege halt meg. És hogy jogi és orvosi tanácsokkal milyen híven és őszinte odaadással állottak mellette, annak bizonyítéka, hogy a Batthyány-utca 55. számú ház tulajdonosnője teljes testi és elki épségben jött végig az életén és nem halt meg, csak 85 éves korában, a mi a mai rendkívüli viszonyok nélkül is igen tiszteletreméltó korhatár.

Nyolcz nappal a temetés után felbontották az elhunyt női róna végrendeletét, mely mindössze néhány sorból állott.

Összes ingó és ingatlan vagyonomat, összes készpénzemet, összes ékszereimet és összes érték-papírjaimat, valamint II. kerület Batthyány-utca 55. szám alatt levő házamat házi ügyvédemnek, Kisfalvi Albert Rezső dr.-nak (lakik VII., Rákóczi-ut 80.) és házi orvosomra, Rosenzweig Adolf dr.-ra (lakik II., Pó-ut 67.) hagyományozom, a kiket arra kérek, hogy temessenek el kellő díszszel és pompával és adjanak 3000 forintot a házmesternének.

Körülbelül így és ennyi volt a végrendeletben, a mely az örökösöket, a szürke kis doktort és a vidám kis ügyvédet egy napról a másikra milliomos sorba emelte. Az ilyen beteg, az ilyen kliens, az már teszi! Holott dolgot se adott sokat életében se az orvosnak, se az ügyvédnek, mert pörös ügye nem volt senkivel, és nem fájlalta még a derekát se soha. Egyszer volt beteg életében, most május végén és ezt az egyetlen betegséget se bírta túlélni. És jogi ügye is csak egy volt: a mikor minden felment és minden tisztesen megdrágult, értesítette a budai ház tizenhat lakóját, hogy ne aggódjanak, itt nem lesz stájerolás; oda-künn gyilkolhatják egymást az emberek és ide-benn számíthatnak száz pengőt egy székely gulyásért, a Batthyány-utca 55. szám alatt, a mig ő él, a régi árak járják: háromszáz forint egy háromszobás lakás és kétszáz a kétszobás. A kinek pedig ennyire se telik, az fizessen kevesebbet, vagy jó, ne fizessen semmit.

Ime egy boldog ház és boldog lakói. A házi-asszony is nagyon boldog volt, bájos öreg anyóka, a mikor kiállott a gangra és lenézett az udvarra, a melynek első kertjében leanderek rózsaszínűen pompáztak, hátsó kertjében, a hová az első udvarból három lépeső vezet, az egész környékről oda-sereglett gyerekek a gondozott pázsitot nyütték és

kaczajukkal örök jókedvben tartották az imádott háziasszonyukat.

Most elment Janisch Mária a férje után, a kinek Vilmos volt a keresztnéve és egy életen át a Dunán hajókázott. Az is nagyon rendes ember volt, hajóskapitány a Dunagőzhajózási Társulatnál és minden vagyonát a nejére hagyta. Se gyereke, se semmi rokonsága nem volt. Az özvegynek se. Se gyereke, se rokon. Így kapott hát mindenét Kisfalvi meg Rosenzweig, a sok ingót és ingatlant, a budai házat, melynek békeértéke egy fél millió. Ma megérte legalább. És ebből a nagy örökségből sem kellett adniok, csak hárc-nezer forintot a házmesternének, a ki ugyanolyan nobilis jelen-ség, mint volt a háziasszony. Bár régi, hűséges cseléd a háznál, nem kér, nem reklamál a maga számára semmit, sőt ezt a 3000 forintos örökséget is meg'elezte saját jószántából Janisch Mária hűséges ápolónőjévé, a kiről a háziasszony csodálatosképpen teljesen megfeledkezett. Holott az ápolónőt is nagyon szerette és ott kellett lennie állandóan az oldala mellett. Az utóbbi években ugyanis félt az öreg asszony, nem az emberektől félt, csak úgy az egész nagy, csunya és feldüli lélettől. A háboru óta volt ideges és nem túrt meg maga mellett az ápolónőn és a házmesternén kívül senkit. Csak a doktort meg az ügyvédet. A két szomszédos lakást ki se adta, az ő lakásától jobbra is, balra is üresen állottak a lakások. Helyesebben raktárakul szolgáltak. Mert sok és nagyon értékes holmija volt Janischnének, melyeket külföldi utazásaiból halmozott össze. A ruháinak, kalapjainak, féhőneműinek külön lakást tartott. Ezekből nem félt, ezektől a régi idők nagyszerű emlékeitől, melyeknek koronája egy akkora szarvasbőr-lepedő volt kék selyem szegélyvel, hogy XVI. Lajos király ágyára is duplán lehetett volna felhuzni. És párisi toaletthjei voltak és huszonkét akkora kalap, mint egy-egy malomkő, olyan stucztollakkal rajta, mint egy lobogó. Régi divat, emlékezés régi időkre. Ezt mind az orvos és az ügyvéd örökölte és kegyelet ide, kegyelet oda, már el is adták kiméletlenül. Tényleg, minek nekik sturczollas kalap, szarvasbőr-lepedő? Ők se fiatal emberek már. A házmesterné se az, az ápolónő se.

A mig élt szegény Janischné, nem volt olyan feledékeny, mint a mikor végrendeletét írta. Hálásabb is volt és jó és elnéző mindenkivel szemben, a ki szerette. És mindenki szerette. Mindenki kapott tőle. A mit csak akart. A mig élt,

Azt beszéltek, tizezer forintot adott egy imádkozó zsidónak. Ez ugy történt, hogy egyszer mégis beteg volt. Néhány év előtt és nem akart meghalni. És mivel különcz is volt egy kicsit, magához hívatta a kerületbeli összes papokat. Nem egyszerre, egymás után valamennyi elekezébeli és ezek ott imádkoztak betegágyánál hosszú életért. A zsidó pap imádsága tetszett neki a legjobban, biztos, mert az héberül tette. El se akarta engedni, pedig ennek más dolga akadt. Hát küldött maga helyett mást, egy ugynevezett előimádkozót. Ez már ravaszabb fajta volt.

— Hogy az imámnak foganatja is legyen, — mondotta — ahhoz én kevés vagyok. Ahhoz tíz ember kell.

— Hozzon tízet, a mennyit akar — hagyta helyben Janischné és már jobban is volt.

Az előimádkozó pedig hozott még kilencz imádkozót. A mi a budai házban, a hol kizárólag keresztények laknak, nem csekély feltűnést keltett. Ezek tizen egész éjszaka ugy imádkoztak özvegy Janischné betegágyánál, mint a hogy halottért imádkoznak. A kezüket vörösre tördelték.

Másnap az asszony korábban kelt, mint az imádkozók, a kik elfáradtan aludtak. Viszont Janischné egészséges volt és dalolt jókedvben. Egy ös-zegben 10.000 forintot adott át az előimádkozónak, a kitől viszonzásul nem kért mást, csak azt a héber imakönyvet, a melyből olvasott. No, zat megkapta és azóta is ereklyeként őrizte.

Május végén mégis komolyabb lehetett Janischné betegsége, mert nem is gondolt efféle extravaganciákra. Mindössze néhány napig volt beteg, gyenge inkább, holott reggelenként három liter tejet ivott. Érezte, hogy meghal. Kisfalvi doktornak bizonygatta:

— Vaterl, — mondotta — itt hagyom magukat. Magát is, a Rosenzweigot is, aztán jól visel-jék magukat

Az Ujság szerkesztőségének és kiadóhivatalának egyesített telefonszámai:

24-24, József 13-35,

József 13-36 és József 16-26.

Olvasóterem és fiókiadóhivatal: József 19-88.

Interurban külföld és vidék 57.

Kisfalvi A. Rezső nem adott hitelt az asszony szavainak.

— *Mutterl*, — felelte — ne beszéljen ilyeneket. *Tudél maga* mindnyájunkat, a milyen jó és okos asszony.

— *Vaterl*, sohase bántottam senkit, nem vétettem senkinek, nyugodtan halok meg...

És a budai ház urnője már nem tűrt ellentmondást.

Sze.